

Lutherus, anno Jesu Christi MD XVII. Tum enim
 primum contra indulgentiarum, ut appellarunt pontifi-
 ficiarum emissarium ~~ecclesiam~~ ^{ecclesiam} et mercatum huius impium,
 capitulum disputandum publice proposuit, impudentia huius
 immensi excitata, et si autem praecedente etiam anno
 proximo, M D XVI, praesidia superstitiosa sanctorum
 certorum demortuorum, et de merito operum, traditionibus
 humanis, et alijs disputare coepit, cuius tamen eius communiter
 numerari incipit, ab hoc anno XVII. Ab hoc anno
 igitur fatali illud tempus pontificis, et mendacis
 et idolis horum, egreditur et progreditur ad hoc nostrum
 usque seculum, Ab hoc anno primo cursus sui,
 perrexit Lutherus, unum post alterum scriptum, contra
 Romanenses edere, Inter minas et pericula a pontifice
 et imperatoribus plurima, usque ad annum Christi M D.
 XXIII. Cum enim ad eum annum usque, non expertus esset,
 praeter pontificis, et ^{et} externos, illos alios hostes, ^{externos}
 illo tum anno, ex suis, et tam domesticis adversariis ei ^{externis}
 Carol. ~~Carstatis~~ ^{qui} peregre absente ~~et~~ Saxonia septem virali. Luthero
 ducis, ab anabaptistis, cognoscitur, (qui tum ⁱⁿ Wittenbergae etiam
 turbare inciperant) de imaginum in templis
 usu, et de sacramento coenae, hauserat aliquid, ut
 dictum est, et utraque et haec, tum ipse quoque invaderet
 coepit, sed doctrinam de coena domini, quomodo tum
 de hac illis in locis docebatur, imprimis. Nam
 saltem de imaginibus, praeter hoc, negatorium est,
 et in oculos incurrit. Tunc igitur, cum a Luthero,
 domum in Saxoniam reverso de utraque compellaretur,
 atque etiam obiurgaretur, contradicens ^{se} ei opposuit,
 et de sacramento coenae imprimis, vel de hoc potius

+ quamvis
 si quis
 negatorium
 hoc, dicitur in
 ecclesia
 Christi, de
 edere, et
 longum tempus
 re, ^{et} ^{et}
 dici non potest.

tantum, offensu doctrina publica, et non scitissimis
 vocibus, quas in concionibus sacris inculcari audebat,
 Christi corpus, quantum et quale in cruce pependisset,
 tantum et tale esse et ^{in pane} ~~esse~~ sacramentum, ~~et~~ ^{et} ~~et~~
 frequentibus notationibus et infectionibus, quibus
 in concionibus, et scriptis in aliquibus,
 cum Lutherus irritaverat, cum Diaconus ille
 esset in ecclesia Vitebergensi. Tum iterum
 et in illa altercatione, ~~consequenter inter~~
~~est~~, interque sermonibus ^{in forum non} gravissimos, contulit in
 de hac re, se, contra Lutherum. (Postulavit
 hoc ita Lutherus,) publice scripturam sponde-
 ret Carolostadius. Erat hic Carolosta-
 dius Theologiae Doctor, Diaconus ali-
 quando ecclesiae Vitebergensis, et Pastor
 tunc oppidi ecclesiae oppidi cuiusdam in Thu-
 ringia, quod est Orlamundum, quasi Orla-
 estum, quod fortassis quod Orla ad Godin
 Salam influit, Atque ita eo ipso anno Christi,
 Sacramentaria causa, ~~ut postea appa-~~
~~lata fuit, et audire apud nos appellatur vocatur,~~
 in Saxonia Septemviri, primum comota fuit,
 et in hac exstitit. Neque enim ante hoc tempus
 de hac quicquam quicquam. Vesperam publice in Ger-
 mania ^{publice} scripsit, ut de spurata ea in
 nostris terris esset nova proorsus, cuius hanc
 initia autor ille ex Anabaptisticis colloquiis
 sanctis. Videtur, quos et in alijs quibusdam
 loquebatur ~~et~~ quibus ^{initijs} ~~et~~ arguatur ille de
 verbis Christi in institutione capiti, et doli
 pontificum declinando praeter casum, ^{ut} ~~ut~~ ^{ut} ~~ut~~
 fugeret, sicut et Anabaptista faciunt, ^{ut} ~~ut~~
~~videtur aliquod esse in verbis, et exarationibus, sed non~~
~~scilicet Septemviri non referunt. Quod de qua aucto~~ ^{ut} ~~ut~~ ^{ut} ~~ut~~

†
 ut aliquoties
 iam dicitur

✕ ✕
 in charta
 versa

uti est

+

VIII

Ut in disparatis
sine figura
unum de altero
ibi diceretur et
ita, sicut cum
verbum caro
factum in p
sona christi aut
unum tria in
trinitate dici
mus.

na

+ ^{replamur d. ca} ⁵⁰⁵ Controversia Intercommis de trozo et figura in verbis
VIII. institutionis, sunt, quem adversus corporalem presentiam
urgebat Carolostadius, et pro hac, et propter hanc,
refutabat Lutherus. Sicut autem minime contemnendum
fuit in Carolostadio, quod illi tempore vixit, ipse etiam
inter tam paucos, in verbis Christi non esse illud puto
tam crasse accipiendum interpretandum, sicut pontificij
solent, sed esse in his ^{na} ex^{na}ualione^{na} aliquod, quo
nomine et commendatur ab oecolampadio. Ita hoc
in eo intolerandum, quod ex particula t^{ro} trozum
conferre studuit, et ibi cum quaereret, ubi non esset
neq. ^{na} meminisset Augustini de hoc dogmate ^{sententia} multa
multis minus corporalia pauline. Cum ^{explicatio} trozo opus esse
videret, aptamen, et quomodo esset, non reperiebat,
Itaq. Zwunglius, cum legisset scripta eius, de eo
dixisse dicitur, Carolostadium esse similem Bellatori
geranis citi nesciret, scire suppeterent. Multo autem
magis intolerandum, si, ex trozo, etiam mystica
presentie veritatem refutare voluit. Quomodo
nimirum ad Anabaptistam dogma, et ^{Antihylici} ^{com}
aliquid ^{Lenegitur} ~~esse~~ esse sacramenta, et carae in primis,
signa, et notas maner, eius, quod significant, neq. re
presentare rem quam significant, et tessere in se
habere professionis fidei, nihil amplius. Scribebat
tamen Lutherus Germanice de ea causa omnia,
sicut Zwunglius contra de hac, latine sua,
certo consilio uterq. quod et uterq. enunciat.

Dogma ante suum libellis scriptis, Basilea ex-
primendum curavit, sub annum Christi XXIII.

quo & ipse, ex Thuringia venit, et libellos suos
ibi edidit et sparsit, nihil quicquam vel Tiguri
Tiguri, vel Basilea, cum illorum locorum Theologis

†
Sicut ex
scriptis
et Zwingli
et oculum
pado ap
paret

de re communicans, quod tamen factum putabatur
eag de causa in Helvetiam migrasse. Sed ab
Anabaptistis aversum tum putabatur, qui tum multi ibi
erant ne cum alijs illis de re communicaret. Et sic
tamen, ut ^{accesseretur} ~~reteretur~~ causa Sacramentaria, melioribus
scriptis, explicatio, causam in illa loca attulit. Hec facta
ita fuere, Anno ut dictum e, XXIII, Contra vero

libellos Carolostadij, anno sequente XXV., scripsit Lutberg,

celestes prophetas, quo indice, simul notavit magistros

et Anabaptistas, et postea aliquot scripta ^{ala} ~~reteretur~~

†
VIII.

~~verbis nihilominus scriptis, de tropo et figura
quod dicitur
itaque aliquando de eo apud apostolum
apophthegmatice legitur, Carolostadium ubi similem
hanc q armis uti nesciret cum suppetere et sine
Veritatem
tropo et figura, verum etiam presentia, et communica-
tione Christi corporis Christi, tolli existimasse videtur
quomodo nimirum ad anabaptisticum dogma defuerit
esse sacramenta, et Cæna in primis, nuda symbola, figura
et notas inanes, et tessaram tantum tantum eius
quod significant, et non exhibere neque representare
rem quam significant. Quod tale fuisse videtur et
Antitytarum dogma, scribebat tum Lutberg Germanice
de ea causa sua, sicut postea Z. W. ingli contra de
hac latine sua, certo consilio uteretur, quod et uteretur~~

~~enunciatur~~ Ante autem hoc ~~commotum~~ a Carlostadio certamen,
 in superiore Germania, et in tractu Tigurino et Basiliensi
 in primis, in pontificias veritatis corruptelas inquisitionem fuit,
 non minus quam a Luthero fiebat in septentrionali
 Saxonia, et ferme eodem tempore Lutherus, et Helvetij
 p. Zwinglium, q. pastor tunc erat Tigurina Ecclesia,
 Romanenses, et simul, adorti sunt, et pro se idem uterq.
 cum neuter cum altero de re communicasset, parvis tantum
 ante Zwinglium armis, Lutherus, sed ante tamen, contra hos
 scribere cepit, q. primus contra pontificias e. — exortus ut
 Lutherus sol, et hic quidem anno Christi, ut dictum est, XVII,
 ille circiter XX, dum autem Zwingli, et omnino post Lutherum
 illa initia, in pontificia et ipse inquirere diligentius et simi-
 liter satagit in ceteris omnibus, de q. corruptelas, in Missa et
 Cana Domini, precipue laborandum videtur, et hoc agendum,
 ne vel plus vel minus, sacramentorum symbolis tribueretur,
 quam fieri deberet, et quod hoc caput fidei nondum videret ex-
 plicatum, et commotum tantum a Carlostadio, quodq. ~~per~~
 haberetur in hoc propositum, Deo hac cum ~~causa~~ ^{cum} maxime torsit
 omnium, praesertim, cum Idolatria et tyrannia pontificia
 universa, hoc uno fundamento videretur atq. adeo iam
 inestrasset, et quomodo ea res a tam multis annis
 Ecclesia affligeret, et qd. Berengario, ~~et~~ Wiclefo, et
 Husco accidisset, solite consideraret, neq. Anabaptistica, neq.
 Carlostadiana, approbare posset, et sicut in ceteris, ita in
 hoc etiam, malo precipuo, consulendum esse Ecclesiam,
 et fidem se suam Deo, et veritati eius, et populo Dei
^{debere} ~~debere~~ intelligeret. Cumq. ante et diu, quam res
 commoveretur, et ab initijs mutationum illarum,

cum ante
 etiam diu, quam
 res commoveretur
 tur

apud amicum suum de re cogitasset. ^{quid} ageret, quod
omitteret, non tantum ex ^{pro} priorum se illorum exemplis,
et commendationibus propriis suis, sibi quassit, sed et
non uno Anno, sed pluribus, multis doctis hominibus in
diversis terris se indicavit, et animos fecerunt coram
præstantibus, et de rationibus suis cum ipso sermone com-
municaret, quod et impetravit à pluribus, et ita tum
primam et re iam comota cum neq. nichola Carlostadiam
apprehendere posset ^{ut exen} ~~et de ipso appropinquante supra~~
neq. à Tathera rem explicare ~~videtur ad scribendum se~~
convertit, et sententiam suam publice contestandam,
Anno Christi M D. XLV. Scripsit quidem Anno proximo
ante, ~~id est~~ id est XLIII, privatam epistolam ^{Wingli}
ad amicum quemdam, et tum Ratisbonensis sacra-
lector erat, quassit ei indicavit, sed &, ut in scripto pri-
vato, et cum ascripserat, nequa epistolam eam omnium
caret, de quo non constaret ipsi, quod de hoc capite
doctrina Christiane recte sentiret, Quæ tamen epistola postea
et edita fuit, et anteq. ederetur, in multorum manus
per venit. Sed primam, et publicam eius scriptam
quo sententiam doctrinae suæ pro-literetur, editum
fuit, Anno Christi M D. XLV, latine et Germanice
Mense Martio, cum indice: de vera et falsa religione:
et mox eiusdem anni mense Augusto, id est sexto post,
eiusdem Argumenti liber ~~et~~ ab ipso editus fuit, quem
Salsburgum, miscripsit, et prioris transactio lyserua esset
aut ei quasi succurreretur. Hæc fuit ^{Wingli}
Scripta prima, et primam edita. Eodem Anno, nova
cum re, Misce etiam ritus pontificias abrogavit in
ecclesia sua Tiguri, ^{Wingli}, et intro. dixit eos

q. hodie et in ea servantur, quod idem fecit et Basilea
et Oecolampadius, quorum exempla postea secuti sunt Argem-
toratenses, Anno christi ~~xxix~~, et ante et post, in illis
terrīs, alij, etiam Genevensis. Missam autē privatam, apud
fratres suos Augustinianos ~~quandāquā quadri-~~
~~canonem ut missa scripsit eodem anno~~ Lutherus, q. et h.
priorem tūc de abroganda missa tūc dedicavit ~~canonem~~
~~Canonem ut missa scripsit eodem anno~~ Lutherus, q. et h.
q. et h. capit. scribere in e. christi ~~xxv~~. Cū Zwinglio
tūc coniecit se, eodem anno vigesimo quinto, impulsus,
et pene adactus, ab amicis, ut scriberet, Johannes Oecolampadius
q. multo et timidi, quam Zwinglio, in causam accessit.
et expertus est tentationes graves, inter se videret, *
ita tūc non tantum de trogo, ut Caroladig, ~~de~~ tota
causa, et de presentia et communicatione rem, videri
cepit ut postea suo loco referetur et explicabitur.
Hic autem Oecolampadius, Anno ~~ante v~~ fuit christi ~~xx~~
xx, cū a Lutherus et Zwinglio conatus motueret Repub.
et Doctrina Audijs, ad acciū literatū in monasteriū
concessit, Subtoris prope fugitā, tāq. in Monachis,
Anno christi ut dictum ē xx, quā graviter in ipso tulit
traxit Rotterdam, q. tamen ostendit se non esse multo
maiore animo, cū eodem tempore ~~ab~~ Helvetijs Basilea
Friburgū concederet, in quā tamen vita genere non
vixit. Abdidit Oecolampadius, et, sapē iam memorato christi
Anno, Basileam reversus, cū cū Zwinglio hanc causam
agere cepit, contructa opera, Chig civitatis Ecclesie hūc
Pastor ~~nominat~~ ^{fuit} et hūc scriptū, in hoc causa,
publicū et primū, ~~ad~~ Zwingliano addidit.

*
supprimis
autē
hūc autē
ritus ad
hanc causā
accessisse
professus
fuit.

+
in dilectione
Austriacā
cū;

Et si autem leſuita, et tranſubſtantiator, Buſaeus, ita
tamen contra ~~U~~^Uſuitatis ~~Pl~~ blaſphemiam meritis nobis
de Eccleſia Chriſti videtur, et dolendum ſit, eam virum,
& tantum in feſtūca viderit, tantum cœcutire
in trabe, et tantum eum iudicij habere in ſino, et tam
nihil in altero, ſi tamen cœcutiendo ibi errat, de quo
non dubitari non poteſt, ſi legitur Apologeticus eius.
Det Deus viro doctiſſimo ut ipſe ſe noſcat. Sed
Hæc tamgride ab argu

ſu aſſeſſor
ſubſcribit
alibi.

STAATS-
BIBLIOTHEK
BERLIN

& *hypo* *hypo*
hypo
hypo

Ubiquitate amissa, se non repetere profiteatur corporali
presentie presidium; aliud, Et erit unus pastor et unum
ovile, Interea & potentia Turca Gog & Magog
frangeretur, Caput unum bello etiam frangere
pontificia potestatem classis Anglicae, pro sua
ecclesia sua manifestissime propugnante, non
multo obscurius, ^{et} ~~contra~~ ^{cum} Aegyptios pugnantem
~~pro~~ obruit regnum Arabico, Et incipit iam
idem agere lucubere Gallia. Etiam Turcae
irruptiones impediuntur sunt et ^{nepotum} ~~impeduntur~~ multi
~~pactar~~ mirabiliter & dumnus, eodem tempore
Soc, diversis in locis pluribus, et gens domi
afflicta Persiae, Ante autem cum confiant et
perficiantur haec universa, intercedet tempus illud, quod
eiusmodi erit, quale Christus proxime processurum
praedicat diem novissimum, et adventum suum;
Cuius turbas, erumnas, miseras, et pericula, nimirum
iam diu experiuntur et exanthlant regna extera, et
magis magisque experiri incipit nostra Germania.
In summa, ^{relict.} ~~corruptis~~ ^{res est,} ~~redacta~~ ^{vel paulo post redigenda} ~~redit~~
fessionem Augustinam horum, ut, cum corporealem
praesentiam, una cum pontificijs, asserant, et corpus
simul, ^{Sicut} ~~sunt~~ fieri tunc oportet, invisibile, et non mysticum
concedat, et quod ore etiam percipiatur, non fide
tantum, Ex his igitur, ut iam cum pontificijs agant,
primum, an verborum institutionis virtutes magicae
illud invisibile Christi corpus alterum, et a visibili
quod in coelo habet, diversum, e parte fiat, Secundo
loco, ad quem pertinet minus? unde fiat de corpore
ab homine! De quo tam minus est operosum

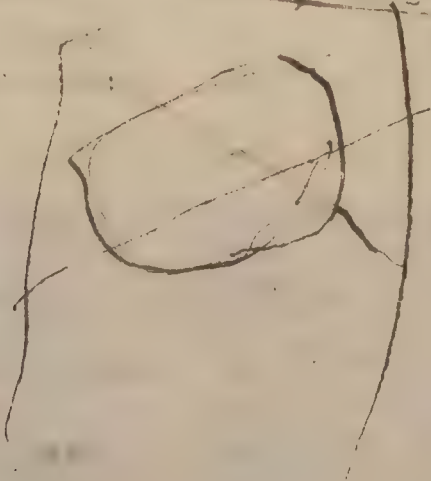
respondere Lutheranus qui panem supponere
 simul, ^{Sancti} transubstantiationibus qui docent
 et panem verum, et corpus verum secutus, quomodo
 coeat, explicare eis fuit difficultas, in quo explicando veterum

Veterum etiam conversio simplex, et, in, sub et cum, frustra ^{se} pergit.

Inprimis autem
 de haec ex
 sine subiecto qd
 negasse datur
 ut in mortuo
 quibus locutione
 Constante, VI
 dicta est.

Hic igitur vester etiam terminus Rhodus erit, hic sublata
 ubiq[ue]late, ^{Schneider} saltabit, mei vos. Sed de his etiam satis,
 vel potius nimium, praefertim cum de causa disputationem
 minime institueris, ~~sed~~ sed introductionem tantum
 ad scripta Herodesiani. Post hanc igitur parallelia
 nostra necessarii Lagogen, ^{et} ex hac causa
 caue, et de hac, et propter hanc, fecit Herodesianus,
 et fecit et potest, ita, ita minime denique Catalogum
 scriptorum eius recensueris, quorum odio conflagent
 impij, et salutare ex his gaudium percipiant pii boniq[ue]
 omnes, Et minime quidem, eo ordine quo ille scripsit
 et edidit. Cum autem ^{et} folijs

pag 59

Illustris et Generose D. Comes: amplissime
D. Cancellarie: existimo vestr. Gener. et Ampli-
tudinis Theses de tribus questionibus, a me his
diebus editas, ut subiiciantur Disputationi publicae:
postquam a Spectabili Facultatis Theologicae De-
cano inspecta et adprobata fuerunt.

Prima propositio, quam sit hoc tempore necessaria
de vera Religionis definitione, omnes p[ro]p[ri]e famili-
arescunt.

Alteram quoq[ue] praetermittere non potui, cum do-
lendum sit et deplorandum Evangelicos concessisse
Pontificis appellationem Catholicorum, et sub
nomine Calvinistarum deformiter orthodoxi-
mo Wilsbergae non ita pridem Jurisconsultus
pius D. Colerus graviter a Theologis fuerit
reprehensus quod nollet se vocari Calvinistam.

Quod ad tertiam propositionem attinet de odio
contra Calvinistas, existimari multum referre om-
nes intelligere veras causas illius odij: praesertim
cum singulis mundanis tot famosi libelli, in quibus
principes instigantur nominatim contra Fridol-
bergenses, in lucem prodant. Nec poterunt
dissimulare minas et convicia atrocia nonnullor[um]
quae in ipso limine caeci, quas vobis mitto The-
sium Georgij Mylij et Hunnij conspiciuntur.
ut si nostra cum illis qui nos lacessunt, confr-
rantur, modestissima deprehendantur.

Interim intelligo Serenissimum Electorem hodie
in Senatu Ecclesiastico per nobilissimum virum

D. Hutterum, significasse uereri se ne talia nos-
scripta puerent cum aliqua transactione factam
Ludouico Landgrauio Hassiae illustrissimo ut
abstineretur utrinque ab inuicibus, et personaribus.

Atqui theses nostrae dogmaticae sunt, et quae
non inuicibus habent. Deinde prius imprudens
erat aduersus partis theologis, ut a tam atrocibus
conuicijs abstinerent. Tertio nullus Hassiae the-
logus qui saltem nunc in Hassia deorat in nos-
thesibus notatur. Denique de illa transactione
mihi, nec Facultati nostrae nec (ut credo) se-
natui ecclesiastico aliquid constitit, uel uno
uero hactenus significatum fuit.

Et certe durum esset si Serenissimus Elector
non patrebat suos theologos quando palam
accusantur et inducuntur, sine ullo unquam
scripto iuri.

Quare uide. Generos. et Ampli. rogo, ut
melius informetur eius Celsit. et hanc
Disputationem cui Satanas fortasse succensit,
non turbare, aut impediri sinatis. quam mu-
dissi in conuicijs et Lectionibus ipsa dog-
mata tractem noxunt auditoris. Nam (ut
uerrum dicam) inuicibus libentius dirigo contra
tot uicia, quae inter nos regnant, quam con-
tra Lutheranos.

Miseram heri exemplar nobilissimo et amplissi-
mo uiro D. Huttero. Idcirco misit mecum pri-
uatim non hac de re actum: aut ab eius ampli-
tudine nihil significatum fuisse

Impostorum (si ita stat sententia) ab
omnibus scriptis contra Vbiqutarios li-
berer abstinere. ut mihi iam ante consti-
tutum erat, his Thesibus concludere meas
contra illos disputationes, quos forti bonis
exemplis et moribus citius sanabimus quā
Disputationibus.

Quia autem Theses nostrae sunt affi-
genda die Dominica proxima et exempla
ria aliquot distributa sunt. non existimo
vel Principis vel vestram sententiam esse
ut supprimantur. Mabo enim a disputan-
do supersedere quā unū apicem in eis
qua viri boni et docti placuisse mutare.
Calend. Augusti.

Rogo vos demittere vel
theses ipsas et
libros, quos mihi ab
amicis commodato dato
fuerunt mihi remittatis
infra aliquot saltem dies.

V. G. Genesio

et
Amplius Indictis
Observantiss.

Dan. Tossanus.

Illustri, et generoso
D. Comiti Vitzthumio
seniori, et

amplissimo D. Vicecancellario
Culmanno

Dominis suis omni observantia
colendis.

Aureliani litteris significarunt sibi in animo,
 esse intra paucos dies me roborare, ut in
 arduis Domini Martii nomen in paludano
 ubi pars Ecclesiae se recolligit doccam. Cupio
 illos nihil temere et inconsulto aggredi. In-
 rim rem totam Domino committo paratus co-
 no uocabit. Nunquam autem Gallicum illud
 arripiam. Quin te meum deus inuisam an-
 lectar et de rebus omnibus consulam. Si Do-
 mit. Vesontinos per litteras roboratum, p-
 alarcon, subenda opus habent ne torpescant
 et mihi uidentur non procul esse a Regno Dei. De
 Carpenterio nuper ad te scripsi. Audio illum Basilea
 in Geneuensem Ecclesiam deuocatum esse cum D. Copi-
 filio degeneri quem itineris comitem habebat. Denique non
 semel intellexi ipsius orationem huc non obscure spectasse
 ut Thalassiarum et Geneuenses inuidia grauaret
 quasi ipsorum uel ambitio uel imprudentia omnia mala
 Galha conciliasset. Venerius medicus noster qui nunc
 abest multa ex ipso priuatiim audivit: quae ubi redie-
 rit diligenter perscribam. Ista habui Vir Claris-
 sime, de quibus ad te scriberem. Legati principes
 sunt adhuc apud nos, qui aliquid monstri mihi alere
 uidentur. Cupiunt enim producere in contionem et
 isti Ecclesiae praeficere ministrum quendam paganum
 Castilionistam qui Ubiquitatem quoque amplectitur
 et ideo licet vir palam perfidus et in Religione
 inconstans et plane dubius atque infans, apud D.
 Jacobum gratiosissimus. Ille uocatur I. codexarius
 Grymoaldus. Ego tamen dum hic ero a conio-
 nando non desistere statui quia omnes ciues pura
 Religioni fauent. Consiliarij meae plus quam serui
 Theologos illos superciliosos oderunt et metuent
 ipsi, per omnia parent. Tu uale in Christo
 Vir clarissime. cui omnia lata et fausta pro-
 cor et ciuitati uestrae Lumen uultus Domini.
 Mombelgardi. 17 Augusti. 1571.
 Parens meus et Euadrius uos ex animo
 te officioso saluante. D. Tossanus.

STAATS-
BIBLIOTHEK
BERLIN

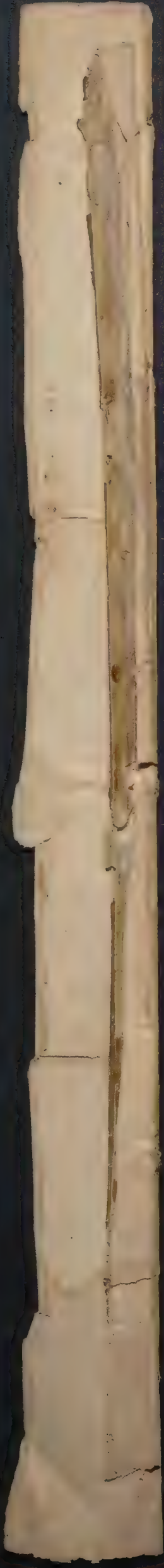
A Monsieur

Monsieur de Besze.

A Monsieur de Besze.

Tossanus

Nullam solidam felicitatem in rebus humanis quarendam
 esse, Generose et indylt Domine Comes, uel ex eo apparet
 quod uix aliquid tam beatum homini obtingere potest, quod
 aliqua ingritudine non sit contaminatum. Ecce enim in
 quas molestias turbas sollicitudines incidit Illustissimus Prin-
 ceps, Dominus meus Clementissimus, postquam ad Electora-
 lis Administrationem in Deo electus et uocatus est.
 Vix crede mihi, toto hoc trimestri horam unam molestiis na-
 tuam habuit: uix semel ab igitur per occupationes pedem ex-
 arce offerre ei licuit nisi cum uel in Cancellariam uel in tri-
 bunal Spiritus, quod nostrae Religionis sacris aperuit deseru-
 Primary Electorales Consilium aperti se ipsius actionibus in
 causa Religionis se opponunt: Casar cum nondum agnoscat
 Administrationem: Electores Evangelici suas habent excep-
 tiones Religionis imprimis: Electores Imperiales tantum non ul-
 audio bellum ei indicit. In plerique subditi magna est pro-
 uitas: et eos inescant suauiloquentia sua seruiri raba-
 la et coitionatores: qui palam in nostram Religionem inu-
 hantur. Nonnulli ipsius Celsi expressi tradunt: Nobi-
 litas qualis sit in tractu Rheni nouit nostrae Generositatis.
 Et ad haec mala accedit infelix exitus belli Colonien-
 sis ex quo sine laude sine pecunia sine ullo memorabili fru-
 ctu domum rediit. Interim Dominus, qui in infirmi-
 tate nostra potestatem suam exercere solet, hactenus prin-
 cipem contra uarias insidias defendit et ita animauit: ut
 templum primarium Heidelbergae dissuadentibus omnibus firi-
 consiliariis, Dominica quam Aduentus uocant aperiret
 anticos ministros Schaeffer et Generalem Superinten-
 dentem D. patientem exhortauit: Senatum Ecclesiae
 licum, cui ex Politicis praesunt Doctor Marcus Junius
 Stephanus Bessoldus: Abrahamus Colbingerus, re-
 spondit: Ambergenses post longas tergiversationes, iunioribus

fidelitatis prestitum Legatis principis Baroni a Domo
et Marscalli Obstant. et credo fore ut optimus et
Inelytus Comes ostemburgicus senior Amberga propria
ceps erexit. Nunquam potestem tantam esse Vliquilatio-
nem petulantiam tanto furore, tantam audaciam qualem
in Gallia totis decem annis inter pontificios non sum ex-
pectus. Interim non audeo princeps illos ita dimittere
ne videatur imitari crudelitatem abominam et ne hominum
odia sibi accersat maiora. cum quodvis in discrimine
summo versetur. et gentes minores ab omnibus alijs
principibus ipsi intrentur. Perdet quidem a Dei promi-
ssis. Sed tandem trahitur et nulla subiti moris qua-
litas non possit. non videt esse consultum. Alia sunt iam
tempora. alia circumstantia alia persona, quam Frederici
illius tanti laudabilis memoria. denique ut Demades olim
respondit cum reprehenderetur quod quidam aliter fecerit
quam Themistocles, magnam esse discrimen inter eum, qui
integram habet navem et qui tantum colligit fragmenta
et tabulas fractae navis. Unum est autem Generosus D.
Comes quod a T. G. reverenter petit Senatus Ecce-
lesiasticus ut nimirum si contingat Baccarassus, quod
brevis futurum intellexi, repetere suum uterum Superintenden-
tem D. Vikandium velit T. G. illum nobis in tanta opi-
nionem penam denegare. Gastermann item et Fabricius
alumni Rationatus ad nos intra paucas septimanas veni-
bi patiantur. Nondum potui impetrare ut revocaretur D. Oli-
vianus quem alias princeps magni fecit. Sed quia in ista
hic sunt adhuc exigua et omnia satis dubia et opus
summa patientia (ego enim totis tribus mensibus sum hic
hospes apud eum sine familia et libris meis) non a se ipso
adhuc eius Celsitudini consultum vos tam proximo organo
privare. cum in toto illo tractu Deus mihi benedixit eius

laboribus. D. Jacobus Gyrenus Theologus Basilea us-
 catur, ut si fieri possit in Domus Sapientiae commendetur.
 Est vir pius modestus et in disputationibus Theolo-
 gicis exercitissimus. D. Erasmus dicem suum obijt di-
 cetur Calend. Januarij. Simps nuper Remondissi-
 mo Archiepiscopo Turichio, iussu principis, epistolam
 Consolatoriam. Haec sunt, quae de rebus nostris hoc
 tempore scribere possum. Viderem utrum, Generosi Domine
 ne illa tempora appropinquent, de quibus saepe Spiritus quo-
 dam prophético Generositatem T. disserentem audire anno
 75. Tempora inquam tam tetra ut propter mundi in-
 gentitudinem cessante priore ministro in Germania pios
 domesticos Ecclesiis contentos esse oporteat. In Gallia
 novi motus videntur esse pro foribus. Exaribus nostris
 ibi conscribitur. D. Nauacensis multi multa suspici-
 bus. Alii contra cum arma sumunt Regem ex iph
 mant. Infortunati Belgae rursus ad eundem scopu-
 lum naum actideri volunt ruucentes Aluacum
 ut pro uno Tyranno dios simul expriantur. His
 parum et Gallia. Dux Sabaudia mortuus dicitur
 Rhodorem pagi decemum iniquum yha Generosus
 scripsisse dicuntur cui tamen Bernatus acquiescentia
 Dominus Iesus respiciat nos et afflictum Ec-
 clesiam, quem ex amicis percom ut T. q. si de
 fratri incho et coniugi piissimae generosi y
 libris cumulatè benedicat. Heidelbergae. 27 Febr.
 1604.

In Schola nulla mutatio adhuc habita est. G. T.
 In loca vacatia sufficienter viri probati Hermannus
 Vithkindy Mathematis Professio hic reuocatur. addich.
 Iuris professorum sunt Forsterus, Hringlinus ex Durah
 Wirtembergicus vir valde doctus ut audio. Licentia de Alary.
 Victor et hospitio est modicus. Commoditas post finas
 paschales potuit T. q. mittere huc faculam aliquam fidem
 et indignum qui in specie refert quot huc mittere velitis
 quot sunt foris. Si unum operam nauibing in iurando
 comodo hospitio. Daniel Topran

STAATSBIBLIOTHEK
BERLIN

62
The paper is white and the
text is written in black ink.
The signature is in blue ink.

Inclito et generoso D. Domino Lu-
dovico Comiti in Witzthum Domi-
no Hamburgensi et Domino suo
reuerentur colendo.

Torsang ad Com.

28. 14. 1804 (84)

Illustris et Generose D. Comes dici non potest quanta bonorum
et industriorum Superintendentum penuria laboramus et quanto
pere Schönbergius perfectus Baccanarius et alij cordati et
sinceri vini Dominum Wikendium desiderant. Verum stat
sententia, nos nolle etiam hac offensione et memorabili Eccl-
siæ T. G. ^{detrimere} pecuniæ reuocare, aut a promissis nostris discedere.
sed malumus Tuæ Generositatis et D. Wikendij prudenti-
entia premittere. Quia apertum non obscuri per litteras suam
operam Senati Ecclesiastico obtulit: respondet ei de utroq; Sena-
tus Ecclesiasticis, de necessitate nostra et simul de nostræ
ga T. G. observantia. Gärtnerum nostrum inuitat ad se
Johannis Comes Johannes: quia fortasse inculta illa Regio mul-
tis Gärtneris opus habet. Diaconatum in Billickerum ei destina-
bamus. Sed quia uxorem duxit uerstratam et uisus iam moribus
assuevit cupidius amplexus est conditionem apud Comitem Has-
soniam quam in patria. Iuuenis ingenium uobis miri placet
et aeger illum dimittimus. Verum iubet caritas nos multas
operas tradere. Legatus Regis Nauarren Seguinus post
longas peregrinationes (obuium enim totam fuit Germaniam)
 tandem ad nos appulit. Nauarrenus mortuo Aluaceno Reg-
num Galliar sibi despondet. Rex enim est iactantissimus.

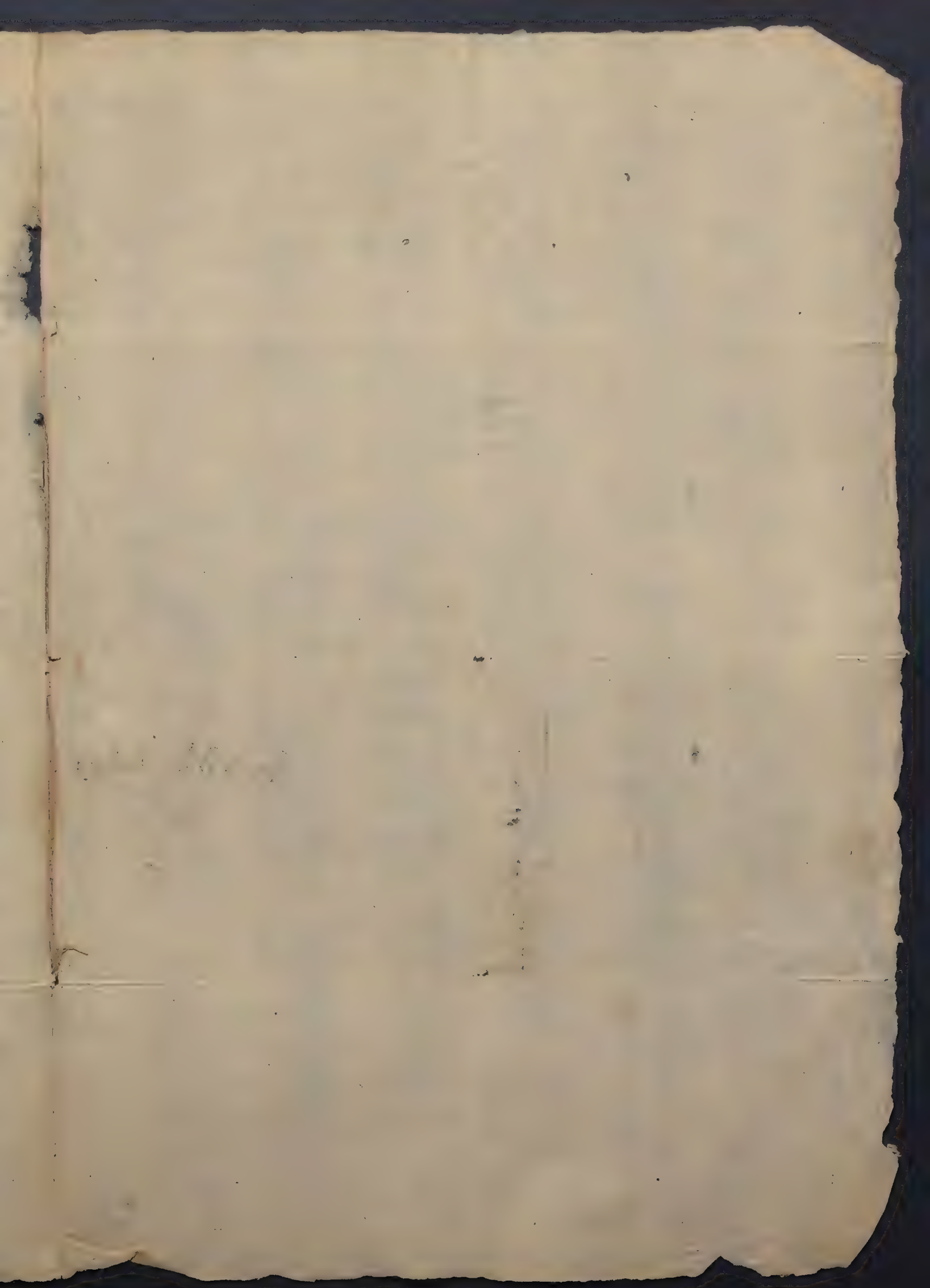
Illustriss. princeps noster a sacro non benignè solum sed hono-
rifice exceptus fuit. De Religione nihil actum nisi in conuen-
tibus. Valitudo Saxonis facit ut de q; quæ uel odio
sa uel controuersa sunt se obtundi non patiantur. Nos hic doli
in Facultate Theologica reformanda laboremus. et cogitamus
Princeps præter suum consilium exauferre ubi quicquid
nostros qui hic supersunt nihil nisi minas et discordias spi-
rantes et conuicia conuocantes. Verisimiliter humiliter
et frument omnes etiam nouelli ut audio Princeps quod
Iunior princeps in nostras curiones deducitur et præceptus ha-
bet orthodoxos quos illi Calvinianos uocant. opus igitur ha-
bemus piope proibus ut Deus opus suum per hunc principem

perferat et vincat ac impert in medio loco
adversariorum. Vale in Domino Iesu Thyllis
et Generoso Domini Comitis cum generosissima
coniuge et libris inelytis. Heidelberg. 9 July.

Tine G.

addickff.

et Daniel Tossanuf.

STAATS-
BIBLIOTHEK
BERLIN

Received May 19 1844

Generoso et inclito D. Domi-
no Ludovico a Snyr. (or-
in Willystrin et Domino
suo omni observantia colendo.

Quia de Pradit & Gaspard
dimittit, et in ipso non
admirare voluit.

Daniel Teffanus.

33.

5. Magnum crede mihi operae pretium fecisti.
 Illustris et inclyte D. Comes: quod reuerendu
 virum, D. Mikradin passus est ad Baccaracen
 ses reuerti: ad quos ea gratior uenit, quo op-
 tatio: optarunt autem illum statim ab initio
 Administrationis principis nostri: et nobiscum non
 semel expositularunt, una cum praefecto Schönber.
 Sie, quod tandem illos orbes suo pastore relinquer-
 remus. Neque tamen erga tuam Generositatem
 et eius Ecclesias tam sumus uel ingrati uel inof-
 ficiosi, ut si commode aliquando et bona cum
 Ecclesia sua uenia nos reuiscere poterit id non
 concedamus atque etiam suademus. Sed in his ini-
 tijs multum est in eo positum ut uiros industrios
 habeamus qui miseros subditos a uerbis seductos
 in uiam reuocent. Maleuoli nostri, in Camera
 Imperiali exarserunt mandatum de edendo Testa-
 mento: et in eo se magnifice effrunt. Verum
 ista principem fortissimum parum mouent: qui
 facile intelligit unde haec profiscantur et
 quorsum spectent. In calumnijs mendacijs et mi-
 nis omne presidium habent aduersarij. Sed a par-
 tibus nostris, ut spero stabit Leo de tribu Iuda.
 Nil aduersarius ita percellit quam quod iunio-

+ Ludouici
 electi

Principem recti institui vident. Id ipsam agere
prima fuit sua nostra, quae Adamo in causa
religionis obstitit, quantum potest. Deus igitur
ardenter commendandus est ne prius Huius
domestici et externi molitionibus et tenta-
tionibus oppressus labascant. Eundem Do-
minum et Redemptorem nostrum tuto pro-
tore precor ut Genus Vestrum cutu-
lissimè indies benedicat et omnia prospera
ipsi largiatur. Heidelberg. 22 Sept.

Geniv. v.

addictiss.

Daniel Tossanus.

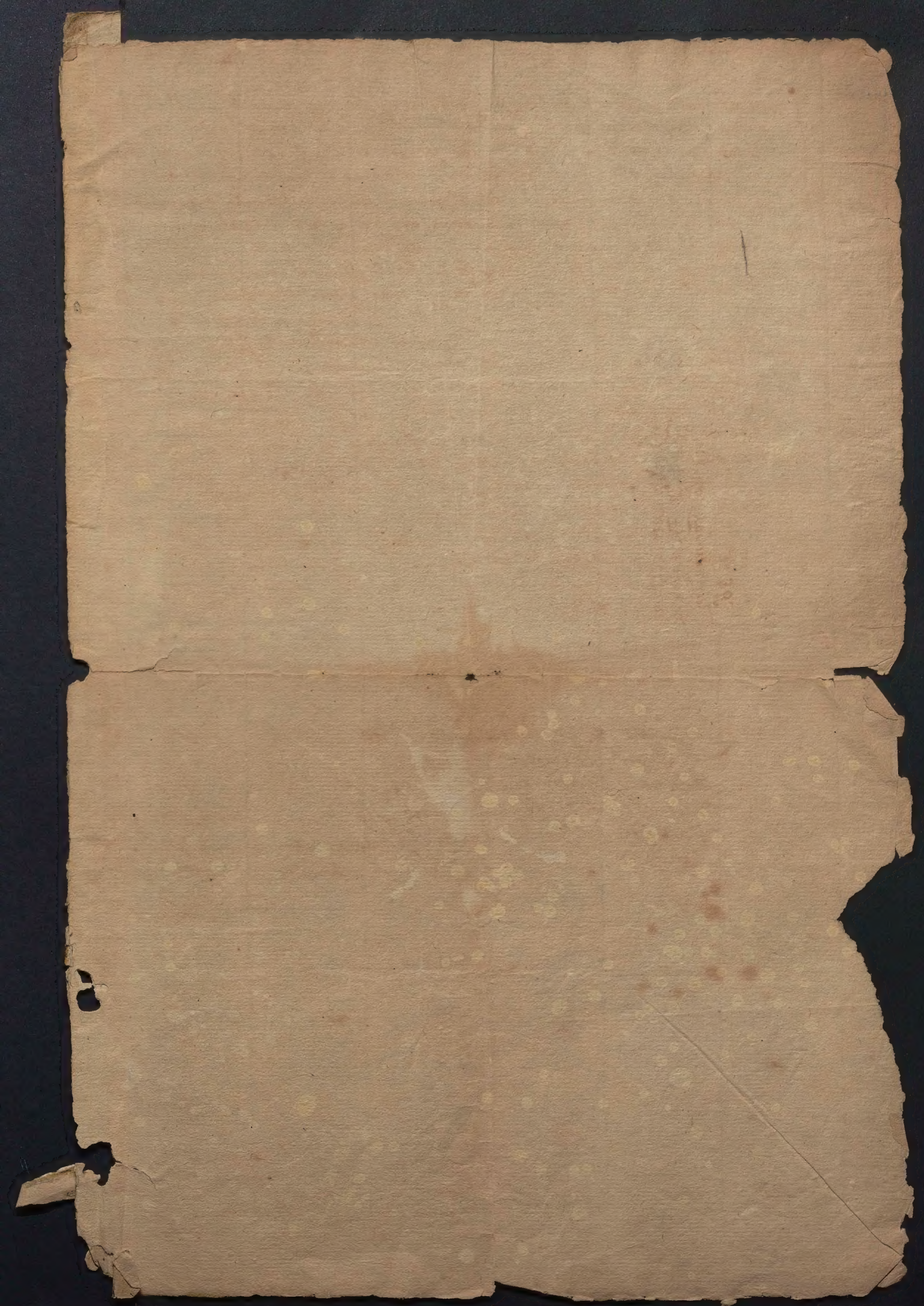
STAATS-
BIBLIOTHEK
BERLIN

Constitutio deo Markandunio a Barzarusmiffid
optimum 44

Illustratio de Inclyto Domino
D. Ludovico a Sogn, Comiti
Witzsteiniano Domino in Homburg
et Domino suo omni solitudine
colendo.

Witzling.

MS. 3. 86 p. 84.

Carissimo & Excellentissimo Viro
Dr. Danieli Senarto Philosophic &
Medicina Doctore celeberrimo, Facul-
tatis Medicæ in Academia Wittenbergensi
Professori publico & Seniori prestantissimo &
Dr. & amico plurimum honorando.

Reddita sunt mihi Vir clarissime litera tua licet serius
 tam quae Biolam, tum etiam quae Vesontium missae
 erant. Ego vero supra quatrimum celeriter quidem et
 raptim urgente nuntio attamen copiose de rebus nostris ad
 te scripsi; per Lausannensem mercatorem, qui sancti mihi
 promisit sc. operam daturum ut Genuam tuto mitteretur.
 Exanimarat me peni rumor de aetudine tua sparsus
 ab illo chassoto principis nostri praeceptore qui Lausan-
 na rediens Doctori Jacobo asseuerabat te morti proxim-
 esse. Iuuenis est levis, et duabus sellis sedens, quantum
 hactenus cognoui. Non multo magis lecta mihi renuncia-
 bat Mermorius Principis Vraniae minister affirmans
 te lento quodam morbo confici. Atque Deo optimo max-
 imo gratias ago, qui te virum praeclaram et ornandam
 Ecclesiae natum, sanitati et ydem Ecclesiae reddere dig-
 natus est. Scribe ad te rursus licet incerto nuntio
 ut plenius te de rebus omnibus certior faciam. Literas
 Basileam mitto amicorum diligentia ad te transmitten-
 das. Simon ille Basiliensis nondum hoc consecutus
 est quod sibi palmarium et triumphale duceret ut
 omnes Ministri orthodoxi ministerio moueantur.
 Nam et felicissime in suo munere pergit Iohannes
Beant millerus trans Rhenum primarius minister
 et in ipsa urbe Iohannes Hoppinianus. Et iam
 multis ciuibz imo ipsi Henrico petri Senatorij or-
 dines viro et Simonis familiari displicet ista ratio
 qua inducto nouo dogmate Simon ueterem et uic-
 tam de Eucharistia doctrinam abrogat, et minis-
 tros insidiosis artibus uel opprimit uel in suam
 sententiam pertrahit. Argentina scripsit ad me
 D. Giphanius Ethicos professor Iuuenem quendam Theo-
 logum, Argentinensem cinem, quod aliquid contra Vbi-
 quitatem et pro Prædestinatione dixisset. Marba
chij opera exauthoratum. Witebergenses aduersus Selu-
 cerum Brunsvicensem Theologum Apologiam ediderunt
 qua et Gregorij Nazianzeni auctoritate et firmis rationi-
 bus inuenitur illam interpretationem: oportet cum Carlo capi-
 ex orat. 2. de filio Dei. Sei autem Sabidus dicitur d' xpi
to si is in oparo d' xpi. Vbi quitarij dicunt
 longe esse mendosum. Vide egregium per fusi-um.

Miror illos in re tam clara carentes. cum si chyl
 tur calum capite. calo capi oporteat. quoniam est altera
 ratio connexi. Sed de his satis. Venio ad D. Jacobum.
 Licet Magistratum per omnia habuit sibi obsequen-
 tem et ministris paganis plerisque persuasit quod
 uoluit nos adhuc in urbe optima spe et maximo
 animo sumus. quia fore insanus hinc discessit
 et cunctis omnibus deridendum se cum suo fastu
 propinavit. Totus est in hoc ut hinc ejiciat
 et iam principes urget ut id imperent. Parum
 tam uero meum qui septuaginta quinque complens
 annos nec inuasisit unquam nec disordens salutem
 Vix autem credas quam ineptos et stultos sermo-
 nes habuerit. Inter cetera quasivit a me an non
 organis in Galliis uteremur quorum usum maxi-
 me convenientem et necessarium putat. quia scriptum
 est. Laudate Deum in organis. A Concionatore
 Germanico percontatus est cur inter orandum oculos
 in calum attolleret quasi Deus in tabulato aut tra-
 bibus esset. Risum fortasse non tenetis. sed uerum in-
 eo. De fide multa garriebat aut mentiebat
 potius te perperam scribere fidem efficere nos nobis
 praesentes. Inde sequi nos Deo fortiores esse et
 alias stultas innumeras consecutiones pretebat. Re-
 pondi fidem Dei opus esse et nihil esse quod tan-
 tum gloria Deo tribueret quam fides. et aliam mul-
 ta quae longum esset commemorare. obici et illi
 Solis similitudinem qua Christi praesentiam in carnis
 illustrat. Sicut et nos in Estlingensibus conuentionibus
 Magna fuit inter nos de radiis disputatio. Cum ho-
 minem radios non esse corpus Solis quod ipse uolu-
 bat aut saltem esse partem corporis dixit se similem
 tantum et obiter illa similitudine usum. Vtinam
 autem Schaefferius intelligeret quam odioso
 Thyrao ille de ipso sit locutus. dicens palam coram
 Senatu nostro hominem esse intricatum obscurum mi-
 nime theologum qui facultati theologiae utran-
 tationem in nonnullis promiserit. Ista de Jacobo.

Ita scribit. Solis
 corpus ubique
 non esse. radios
 diffundi passim.
 Sic corpus
 Christi in loco
 esse naturali-
 ter. per ra-
 dios ad esse
 in alijs partibus